

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ

ANTROPOLOGIE

Co čtou vysokoškolští studenti

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: Sociologie - Aplikovaná ekonomická studia

Autor: Pavel Zbranek

Vedoucí práce: Mgr. František Znebejánek, Ph.D

Olomouc 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Co čtou vysokoškolští studenti*“ vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Mohelnici dne 18. 4. 2021

.....

Pavel Zbranek

Anotace

V této bakalářské práci na téma: „*Co čtou vysokoškolští studenti*“ se, zabývám tématem čtenářství. V práci popisuji základní témata se čtenářstvím spojená, jako je otázka, kdo je čtenář, jaké jsou jeho typy a jak čtenářství vzniká. Také se věnuji rozdílům mezi pohlavími ve vztahu ke čtenářství. Popisuji čtení, četbu a rozdíly mezi nimi. Zabývám se podstatou knihy její funkcí a následně stanovím žánry pro potřeby této práce, aby byly stručné pro respondenty, jelikož budu zkoumat jejich preference. Za základní zkoumaný důvod četby studentů považuji v této práci jejich rodiče a zda své děti socializovali k četbě. Dalším zkoumaným důvodem je v této práci studovaná fakulta, u níž budu zkoumat, zda se studenti zvolených fakult budou lišit v četbě a jejich preferencích.

Abstract

In this bachelor's thesis named "*What university students read*", I deal with the topic of reading. In this work, I describe the basic topics associated with reading, such as the question of who the reader is, what are his types, and how reading comes into existence. I also deal with the differences between the sexes concerning reading. I describe reading, reading matter, and the differences between them. I deal with the essence of the book and its functions, and then I determine the genres for the needs of this work so that they are brief for the respondents, as I will examine their preferences. In this work, I consider their parents and whether they socialized their children to read as the basic researched reason for students reading. Another reason examined in this work is the faculty the participants studied at, in which I will examine whether students of selected faculties will differ in reading and their preferences.

Klíčová slova

Čtení, čtenář, knihy, čtenářství, socializace, rodina, pro-čtenářské klima, četba

Keywords

Reading, reader, books, readership, socialization, family, pro-reader climate, reading matter

Obsah

Úvod.....	7
1. Teoretická část	9
1.1. Čtenář	9
1.1.1. Kdo je čtenář	9
1.1.2. Jak vzniká čtenář	10
1.1.3. Typy čtenářů	11
1.2. Rozdíly u pohlaví v četbě.....	12
1.2.1. Příčina rozdílu mezi muži a ženami.....	12
1.2.2. Proč čtou ženy více nežli muži.....	12
1.2.3. V čem se čtenářství mužů a žen liší.....	14
1.3. Čtení vs. Četba	16
1.3.1. Co je to čtení.....	16
1.3.2. Důvody ke čtení	17
1.3.3. Co je to četba	18
1.4. Kniha	18
1.4.1. Funkce knihy.....	19
1.4.2. Proč sáhnout po knize	20
1.4.3. Žánr	21
1.4.4. Čtenářské preference	21
1.5. Rozdíly studentů fakult FF a PřF	22
1.6. Výzkumné předpoklady.....	23
2. Empirická část	25

2.1. Metodika	26
2.1.1. Postup při sběru dat.....	26
2.1.2. Metoda sběru dat.....	27
2.1.3. Reprezentativita	27
2.1.4. Možné nedostatky výzkumného vzorku.....	28
2.1.5. Způsob zpracování dat.....	28
2.2. Hlavní výzkumná otázka	29
2.3. Hypotézy	30
2.3.1. Analýza hypotéz.....	31
Závěr	46
Literatura	49
Seznam obrázků	50
Seznam grafů	50
Seznam tabulek.....	51
Přílohy.....	52

Úvod

Hlavním cílem práce je zjistit, zda studenti aktivně čtou a dají se považovat za čtenáře. Budu také zjišťovat s jakou pravidelností studenti čtou. Jako hlavní příčinu četby považuji existenci závislosti mezi četbou rodičů a četbou jejich dětí. Přesněji řečeno, zda je přístup ke četbě rodičů přenášen na jejich potomky. Myslím si tedy, že se ve výsledcích projeví kopírování čtenářství z rodičů na děti, které bude podpořeno aktuální situací koronavirových opatření, jež působí proti společenskému trendu posledních let ubývajících čtenářství. Dle mého názoru se v rodinách kopíruje četba jako taková.

Dále budu zkoumat, zdali jsou zásadní rozdíly v preferenci četby mezi muži a ženami, v jejich frekvenci a výběru žánru. Dále se domnívám, že obecně mají ženy bližší vztah k četbě nežli muži, jenž se projeví na frekvenci četby i zvoleném žánru. Předpokládám, že ženy budou číst častěji a budou ve větší míře zastoupeny v kategorii beletrie.

Také předpokládám, že existují rozdíly u studentů vybraných fakult (Filozofická fakulta a Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) v četbě, frekvenci a žánru zvolených knih. Myslím si, že student, který studuje Filozofickou fakultu, se bude lišit ve frekvenci četby a v žánru od studenta Přírodovědecké fakulty. K této domněnce mě vede již samotné rozhodnutí studenta při výběru fakulty. Předpokládám, že student, který zvolil fakultu zaměřenou na přírodní vědy, bude tíhnout k literatuře faktu a sci-fi na rozdíl od studenta Filozofické fakulty, který bude spíše preferovat beletrii.

Jelikož je můj výzkum určen pouze pro studenty zmíněných fakult vysoké školy Univerzity Palackého v Olomouci, tak očekávám, že většina respondentů jako jeden ze čtených žánrů uvede odbornou literaturu, což vychází ze samotné povahy studia na vysoké škole.

Můj předpoklad je ten, že vzhledem k současnému rostoucímu trendu modernizace ve společnosti, která vede k digitalizaci četby a nástupu alternativních médií se klasická četba knih upozaďuje.

Dle mého názoru je téma práce nyní aktuální, protože nynější situace přináší nové a nepředvídané důsledky.

1. Teoretická část

V teoretické části této bakalářské práce budu definovat základní pojmy jako čtenář, jak vzniká čtenář, rozdíly mezi četbou a čtením. Budu se taky zabývat motivací k četbě, proč sáhnout po knize. V další kapitole se budu zabývat rozdílem v četbě mezi muži a ženami, v čem se liší a proč tomu tak je. Dále budu definovat pojem kniha, funkce knihy a čtenářské preference.

1.1. Čtenář

V následující kapitole budu definovat pojem čtenář, koho můžeme považovat za čtenáře, jakým způsobem čtenář vzniká a typy čtenářů.

1.1.1. Kdo je čtenář

V těchto odstavcích se budu zabývat otázkou „Kdo je z teoretického hlediska čtenář?“. Pojem čtenář může být vyložen hned několika způsoby. Jiří Trávníček definoval pojem čtenář jako osobu, která o sobě tvrdí, že čte (knihy, časopisy a jiná čtenářská média), a dále je to ten, jehož „mediální dovednost je směřována ke čtení“. (Trávníček, 2011, s. 42).

Čtenářskou veřejnost neboli čtenářstvo je dle Jiřího Trávníčka společenství těch, již se deklarují jako čtenáři a u nichž lze vysledovat nějaké nadindividuální zákonitosti, a to ohledně vkusu, výběru, intenzity čtení atd. (tamtéž, 2011, s. 42).

Trávníček popisuje čtenářskou socializaci jako proces, prostřednictvím kterého nás knihy (a jiná čtenářská média) a jejich čtení zařazují do dané kultury a společnosti a spojují nás s dalšími jedinci z této společnosti. (Trávníček, 2008, s. 18).

Nejzásadnějšími činiteli čtenářské socializace jsou rodina, škola a knihovna, ale existují i činitelé neoficiální: kamarádský kolektiv, zájmová skupina či pracovní kolektiv. (Trávníček, 2011, s. 43).

1.1.2. Jak vzniká čtenář

V této podkapitole se budu zabývat otázkou „Jak vzniká čtenář?“.

K úspěšnému rozvoji stabilní čtenářské motivace je zapotřebí velké množství pozitivních čtenářských zkušeností.

Mnoho odborníků vyzdvihuje důležitost rané fáze literární inicializace. Večerní rituály, předčítání knih a vyprávění na dobrou noc je v pozdějších fázích vývoje dítěte velmi prospěšné. Pomáhá mu překonat frustrace a neúspěchy, provázející tuto náročnou kulturní aktivitu. Tento fakt potvrzují i výzkumníci, např. Otakar Chaloupka. (Chaloupka, 1982, s. 140).

Jak moc souvisí čtenářství dětí se vzorem z rodiny, zkoumali manželé Rabušicovi. Ze závěru jejich práce vyplývá, že u dětí v raném věku (6-10 let) i starším školním věku (10-15 let), je čtenářský vzor rodičů téměř bez vlivu. Tento vliv se začíná uplatňovat až u starší mládeže (16-18 let), kde častěji čtou dospívající, kteří své rodiče vídají často číst. (Rabušicovi, 2003)

Podle Gorčíkové a Šafra je důležité dítěti vytvořit pro-čtenářské klima, zajistit dostupnost knih, pozitivně na dítě působit a rozvíjet čtenářské dovednosti a návyky. Dle jejich výzkumu má přenos čtenářství z rodiče na dítě dvě dimenze.

1. Interakce mezi rodičem a dítětem čili předčítání a komunikace o předčteném obsahu.

2. Dostupnost knih doma společně se čtením rodičů, které představují zázemí k nápodobě čtení. (Šafr, 2012, s. 72).

Zajímavý objev v oblasti přenosu čtenářstva z rodičů na děti učinily Prázová, Homolová, Landová, 2014.

Ze závěrů jejich výzkumu vyplývá, že pokud nečte knihy matka má to větší vliv na negativní vztah dítěte ke čtení, než když nečte jejich otec. Naopak skutečnost, že je otec vnímán dětmi jako čtenář, působí jako silnější motivace pro pozitivní vztah dítěte ke čtení, než když je čtenářkou jejich matka. Na vyšší frekvenci předčítání má vliv matčino vzdělání, vzdělání otce má vliv pouze malý.

Z těchto závěrů můžeme usuzovat, že chceme-li aby dítě bylo čtenář, je třeba ho průběžně ke čtení motivovat oběma rodiči. (Prázová & Homolová & Landová, 2014, s. 42).

1.1.3. Typy čtenářů

Čtenáře můžeme rozdělovat do různých škál a kategorií, pro účely této bakalářské práce jsem zvolil kritérium pro rozdělení čtenářů a nečtenářů, aspoň 1 kniha/rok:

- nečtenář – žádná kniha/rok;
- čtenář sporadický – 1-6 knih/rok;
- čtenář pravidelný – 7-12 knih/rok;
- čtenář stálý – 13 a více knih/rok.

(Trávníček, 2008, s. 11).

1.2. Rozdíly u pohlaví v četbě

V této kapitole budu definovat ty nejzásadnější rozdíly mezi muži a ženami v oblasti četby. I touto otázkou se v minulosti zabývalo několik učenců, jejichž závěry shrnu v níže uvedeném textu.

1.2.1. Příčina rozdílu mezi muži a ženami

Již historicky se prokázalo, že muži na rozdíl od žen byli více v kontaktu se „skutečným světem“ nežli ženy. Ženy se tak dostávaly mimo dům pouze zprostředkovaně přes své muže a tím pádem více tíhly k literatuře, příběhům a fikčním světům. (Garbe, 1995, s. 80).

I v současné době ovlivňuje společenské rozdělení rolí na mužské a ženské literární socializaci dětí, a to především v raném věku. Musíme si totiž uvědomit, že dítě je nejranějším věku pod silným vlivem žen. Na začátku života je to matka, později vychovatelky a učitelky zprostředkovávají dětem první kontakt s literární kulturou a ovlivňují tak budoucí čtenářské návyky a vztah ke knihám. (Müller – Walde, 2005, s. 50).

1.2.2. Proč čtou ženy více nežli muži

Společenské dogma je nastavené tak, že existuje mužská a ženská role a s tím souvisí i definice toho, jak mají muži a ženy žít a co se od nich očekává.

- Mužská role vyžaduje od chlapců věcnost, výkonnost, odbornost (v souvislosti s budoucím povoláním), a proto se chlapci/ muži přirozeně věnují četbě novin a nefikčních knih, plných informací a návodů.
- Ženská role je společensky vnímána jako orientovaná především na rodinu a mezilidské vztahy. Právě díky tomu dívky nacházejí zálibu ve fikční literatuře, zaměřené na tematické okruhy: láska – rodina – osud. (Garbe, 1995, s. 82).

V České republice je Literární výchova postavena výhradně na zacházení s fikčními texty a z toho vyplývá, že náš způsob výuky literární výchovy vychází vstříc především čtenářským zájmům a potřebám dívek a zanedbává, či přímo ignoruje čtenářské zájmy a potřeby chlapců.

Tento přístup má pak za následek to, že chlapecká chuť číst knihy výrazně roste. (Straková, 2002, s. 55). Není to však jen v ČR, stejný trend je pozorován i v zahraničí kde na základě výzkumu zjistili, že ve všech zemích čtení baví více dívky nežli chlapce. (Kramplová, 2005, s. 30).

Dle Karin Müller-Walde za to může i další faktor a to ten, že dívky touží být jako jejich maminka, číst jako ona a bezděky jí napodobují. Automaticky se tak stávají čtenářkami.

Na druhou stranu chlapci se snaží spíše z vlivu své matky vymanit, oddělit se a zaujmout roli muže. Na čtení chlapců je pohlíženo jako na projev nesamostatnosti a na „schovávání se pod matčinu sukni“. (Müller – Walde, 2005, s. 53).

Dalším důvodem, proč chlapci méně čtou, je nedostatek mužských čtenářských vzorů a jejich pozitivních postojů k literatuře. Díky tomuto způsobu chování mužů chlapci strádají, jelikož jim tento mužský vzor chybí a tím pádem nemají ani motivaci a chuť číst. (Garbe, 1995, s. 82).

1.2.3. V čem se čtenářství mužů a žen liší

V následujícím rozdělení shrnu, v čem se odlišuje přístup žen a mužů k četbě:

1. V pravidelnosti, intenzitě čtení a ve vytrvalosti při čtení.

- Ženy častěji, než chlapani dočtou do konce knihu, která se jim zas až tak nelíbí a čtou častěji a více než chlapani.
- Muži čtou delší texty s častými přestávkami, mají rozečteno více titulů najednou, častěji čtou jeden titul vícekrát, jsou vzdornější, častěji něco vypustí, přelétávají stránky. (Garbe, 1995, s. 77).

2. V podnětech ke čtení, ve způsobu čtení.

- U žen převažuje četba pro zábavu. Ženy chápou četbu jako celistvý zážitek, který musí být nejen racionálně, ale i emocionálně zpracován. Rády o četbě rozmlouvají, důvodem je znovuprožívání obsahu. (Lederbuchová, 2004, s. 58).
- Muži čtou účelově, s orientací na cíl, např. aby získali informace. O četbě rozmlouvají o poznání méně rádi nežli ženy. (Garbe, 1995, s. 78).

3. V látkových a žánrových preferencích.

- Ženy preferují knihy. V knihách upřednostňují dívčí hrdinku, ale rády si přečtou i „chlapeckou“ tematiku. Oproti mužům čtou více poezii, románové příběhy a pohádky. Ženy dávají přednost příběhům o citovém zranění s erotickou zápletkou, životopisným, sociálním a historickým příběhům. Nepatrně více nežli muži, se zajímají o humoristické příběhy.

- Muži preferují časopisy. Při výběru knihy se nechají více ovlivnit módními trendy a tipy vrstevníků. Upřednostňují mužského hlavního hrdinu a striktně odmítají „dívčí“ literaturu. Obecně preferují umělecko-naučnou a populárně naučnou literaturu. O poznání více nežli ženy, se zajímají se o válečné příběhy, ale také o detektivní, dobrodružné a sci-fi příběhy. (Lederbuchová, 2004, s. 58), (Garbe,1995, s. 78).

4. V potěšení, radosti ze čtení.

- U žen četba představuje jednu z nejoblíbenějších volnočasových aktivit. Dívkám nevadí číst dlouhé celistvé texty, především romány bez grafických přerušení. (Müller-Walde, 2005, s. 46).
- U mužů obliba v čtení klesá. Mužům, dle mezinárodní studie PISA, činí problém číst dlouhé celistvé texty bez ilustrací či jiného přerušení. Lépe si poradí s věcnými texty, které představují kombinaci textu, ilustrací, tabulek či grafů. (Garbe, 1995, s. 79).

1.3. Čtení vs. Četba

V následujících odstavcích budu definovat pojem čtení a četba. Zaměřím se především na rozdíly mezi jednotlivými pojmy, na které správně poukazuje Jiří Trávníček.

1.3.1. Co je to čtení

Dle Trávníčka má čtení jako aktivita rozměr soukromý (individuální) a zároveň společenský. Čtení totiž lze chápat jako aktivitu „vnitřního“ psychického rozvrhu a zároveň jako aktivitu „zvnějšku“ přijatého úkolu či podnětu. Trávníček zastává názor, že proti sobě stojí čtení jako „kulturní nátlak“ a čtení jako „individuální volba.“ Dilema se pohybuje někde mezi kulturním determinismem a psychologizujícím individualismem.

Při rozhodování, jakou knihu budeme číst, je volba vždy na každém z nás. Tato volba je však určována jinými, vnějšími okolnostmi – např. dostupností knihy, doporučením rodiny a přátel, reklamou apod. Trávníček to považuje za „akt svobody, která je nějak řízena – determinována – nebo jde o akt determinace, který nám dává dostatečně široký prostor pro individuální volby a záliby“ (Trávníček, 2008, s. 25).

Čtení je aktivita, která je zaměřená na knihy, je vázána na čas, má nějaký záměr, motivaci nebo důvod, má časové a prostorové ohraničení. Podle Trávníčka není čtení činností soukromou, ale je také jednáním, prostřednictvím kterého člověk vstupuje do různých společenských vztahů (Trávníček, 2011, s. 43).

Čtení je dle Trávníčka „současně determinací prostředím i kulturou, stejně tak jako schopností se této determinaci vzepřít“.

Podle Šmejkalové čtení zůstává na půdě sociální a jde tedy o sociálně-kontextualizovaný proces. (Šmejkalová, 2000, s. 81).

1.3.2. Důvody ke čtení

Důvody, které nás vedou ke čtení se různí, avšak stejně jako u všech lidských činností mohou být vnitřního nebo vnějšího charakteru.

V případě čtení proti sobě stojí **kulturní nátlak** a **individuální volba**. Podle prvního výkladu jsme ke knize dovedeni řetězcem determinací, ve výkladu druhém nás právě čtení z tohoto řetězce vysvobozuje. (Trávníček, 2008, s. 25).

Podle Jiřího Trávníčka je můžeme důvody ke čtení rozdělit do tří jednoduchých kategorií.

- Jeden důvod můžeme charakterizovat slovesným tvarem „**musím**“ číst. V tomto případě na nás působí vliv vnějších okolností, tzv. kulturní nátlak, které nás ke čtení nutí. Příkladem může být škola a s tím spjatá povinná četba, výkon zaměstnání, profese a jiném.
- Další důvod charakterizujeme jako „**měl/a bych**“ číst. Tady má na nás vliv především nejbližší okolí a vlastní pocity. Jedná se především o vliv rodiny, přátel, touhy po sebevzdělávání, ale také na nás působí reklama, určitý trend, móda ve společnosti, víra a jiné.
- Dalším důvodem je to, že „**chci**“ číst. Jedná se o individuální volbu, která vychází z našeho nitra, kdy čtení vnímáme jako soukromý rituál, určený pro relaxaci a potěšení. (Trávníček, 2008, s. 26)

Dle Bráblíkové můžeme přidat i čtvrtý důvod a to:

- „čtu proto, že čtou ostatní“. V tomto případě se jedná o touhu zapadnout. Čtenáři napodobují ostatní, jsou nesamostatní ve vlastním úsudku a přejímá i banální situace z literatury jako návod pro vlastní jednání. (Bráblíková, 1969, s. 216).

1.3.3. Co je to četba

Četba není jen základní aktivitou zaměřenou na knihy, či jiná čtenářská média, ale má vlastní vnitřní zákonitosti. Četba má nějaký záměr, plánovitost, hodnotový vztah k výběru knihy, který je v průběhu času utvářen kultivován. (Trávníček, 2011, s. 42).

1.4. Kniha

Kniha je ve své podstatě výtvozem lidského ducha, ale i ruky, a je trvalou součástí kultury každého lidského společenství v jeho historii (Halada, 1993, s. 8).

Knihy hrají v rámci společnosti a kultury mnoho rolí a stejně tak plní mnohé funkce. Podle Trávníčka nás knihy po hodnotové i sociální stránce „orientují tím, že nás zařazují do světa a učí nás se v něm vyznat. Zařazují nás do světa také tím, že nás nějak sdružují, jsou prostředkem toho, abychom se sdíleli. Souhrnně vyjádřeno: kontextualizují nás, socializují nás a zároveň jsou prostředkem reflexe nás samých (starají se o naše sebeuvědomění)“ (Trávníček, 2008, s. 18).

Kniha má významnou úlohu v kultuře a při vytváření a uchovávání hodnot. Každá historická doba si vytváří svůj hodnotový systém a kniha jej odráží i uchovává, rozšiřuje a předává. Knižní kultura je jedním z klíčových prvků

lidské kultury, které přispívají k zachování a kontinuitě hodnotových systémů a jejich uchování v paměti a předávání z generace na generaci.

Knihy překračují hranice i kultury, ovlivňují lidské jednání a chování, určují vkus. Jsou spojeny s každou kulturou, promítají se do kulturních archetypů, norem, hodnotového systému, žijí problémy každého duchovního klimatu a odrážejí jeho negativa a pozitiva (Halada, 1993, s. 13).

Kniha v neposlední řadě také vychovává a vzdělává. Kniha je součástí každého systému výchovy a vzdělávání, ale zároveň patří mezi náplně volného času. Kniha dokáže být od prvních chvil četby „vyjádřením, naplněním i náhražkou snů, tužeb, přání a nadějí, intimní rozkoší a specifickou zálibou“ (tamtéž, 1993, s. 23).

1.4.1. Funkce knihy

Dle Jana Halady můžeme popsat sedm základních funkcí knihy.

- **Duchovně materializační funkce.** Kniha je výtvozem lidského ducha a paže.
- **Axiologická a estetická funkce.** Kniha tvoří a uchovává kulturu.
- **Heuristická funkce.** Kniha jako historické svědectví doby.
- **Sociálně psychologická funkce.** Kniha jako součástí procesu humanizace osobnosti.
- **Noetická a edukativní funkce.** Kniha jako hlavní nástroj výchovy a vzdělávání.
- **Komunikativní funkce.** Kniha jako informační médium.
- **Ekonomická funkce.** Kniha je zároveň zbožím. (Halada, 1993, s. 8)

V této bakalářské práci se budeme zabývat především knihou jako součástí procesu humanizace osobnosti a také knihou jako hlavním nástrojem výchovy a vzdělávání.

1.4.2. Proč sáhnout po knize

V těchto odstavcích upřesním, jaké mohou být motivace jedince, aby sáhl po knize a četl. Dále se zkusím zodpovědět otázku: Proč lidé vlastně čtou? Podle Aleše Hamana můžeme podněty vedoucí k četbě nabývat dvou podob:

- **potřeba sebepoznání,**
- **potřeba sebezapomnění.**

Tyto potřeby mohou vzniknout při různých životních situacích a podmínkách. V uměleckém literárním díle člověk nalézá sám sebe, porovnává se s literárními hrdiny a zvažuje své schopnosti a meze. Kniha může pomoci člověku konat obtížná rozhodnutí a může také sloužit jako cesta k sebezapomnění v situaci únavy či stresu. (Haman, 1991, s. 7)

1.4.3. Žánr

Pro potřeby této práce je třeba zvolit rozdělení knih na snadno srozumitelné žánry. Teorie nabízí různá rozdělení knih do žánrů. Avšak pro tuto práci jsem se inspiroval rozdělením z praxe, konkrétně rozdělením knih dle knihkupectví www.kosmas.cz. Díky tomuto rozdělení respondenti nebudou muset mít široké znalosti o literatuře a zároveň budou schopni snadno vybrat žánry knih, které si kupují a čtou.

Rozdělení žánrů dle knihkupectví Kosmas:

- **Beletrie**
- **Detektivky**
- **Děti a mládež**
- **Historie a fakta**
- **Kuchařky**
- **Naučná a odborná literatura**
- **Romantika**
- **Sci-fi a Fantasy**
- **Umění**

1.4.4. Čtenářské preference

Čtenářskými zájmy dospělé čtenářské populace se zabýval A. Haman. Tematické a žánrové preference jsou jeden ze silných motivů k čtenářství.

Poměrně velké obliby na prvním místě dosáhla próza psychologická, na druhém místě próza humoristická, na třetím místě próza společenská zahraniční, čtvrté místo obsadila próza historická, a páté místo próza společenská domácí, dále následovala próza akční a sci-fi, na posledním místě skončily pohádky a próza populárně vědná.

V České republice podle Trávníčka má na výběr knih nejvíc obyvatel nevyhraněný vkus. Když však jde o bytelnost pro knihu, tak nejčastěji sahá po současné oddechové beletrii (detektivky, romance, špionážní romány apod.). Na druhou pozici v oblíbenosti se řadí literatura faktu (cestopisy, životopisy, deníky apod.). Dále se na žebříček oblíbenosti řadí klasická beletrie.

Čím jsou obyvatelé starší, tím častěji sahají po klasické beletrii i po literatuře faktu. Čím jsou mladší, tím více je zajímavá tzv. funkcionální četba: slovníky, encyklopedie, učebnice, příručky, odborná literatura, ale také sci-fi a fantasy. (Trávníček, 2008:23)

Druhy četby*	celkem N = 4650
současná beletrie oddechová	14 %
literatura faktu	12 %
klasická beletrie	9 %
odborná literatura	8 %
současná beletrie náročná	6 %
učebnice, příručky	6 %
slovníky, encyklopedie	5 %
sci-fi, fantasy	4 %
válečná literatura	4 %
náboženská literatura	1 %
comics	1 %
esoterika, ufologie	1 %
jiná literatura	1 %
nedává přednost ničemu	4 %
nečte knihy	7 %
neuvedl	17 %

*) Byly možné tři volby. Jde o průměr ze součtu všech tří. Sloupec = 100%. Dotazování byli i ti, kteří uvedli, že za uplynulý rok nepřečetli ani jednu knihu.

Obr. 1 Čtenářství, jeho význam a podpora: Výzkum, teorie a praxe v České republice

1.5. Rozdíly studentů fakult FF a PŘF

Pro otázku, zda se studenti liší v četbě podle fakulty, jsem nenalezl teoretický základ. A tedy tento předpoklad bude řešit tato práce. Z povahy rozdílu mezi fakultami FF a PŘF předpokládám že také bude existovat rozdíl u studentů v četbě.

1.6. Výzkumné předpoklady

V teoretické části práce jsem definoval základní pojmy, které se týkají mé bakalářské práce. Zmínil jsem i několik výzkumů, jenž se zabývaly čtením, čtenářstvím a problematikou spojenou s frekvencí, intenzitou čtení.

Čtenář nejčastěji vzniká v případě, že má kolem sebe dostatek pozitivní motivace ke čtení. Na základě výzkumů od různých vědců, kteří se zabývali problematikou čtení, můžu usuzovat, že nejdůležitějším faktorem je právě vzor z rodiny. Pokud má dítě kladný vzor z rodiny, je velmi pravděpodobné, že se z něj v budoucnu stane čtenář. Zajistit to může právě ranná socializace ke knihám, zprostředkovaná rodiči a nejbližším okolím ve formě předčítání knih, například před spaním. Dále je důležitá také dostupnost knih, vhodných pro danou věkovou kategorii. Jedním ze způsobů, jak motivovat ke čtení je knihu darovat. Od obdarovaného se očekává, že knihu přečte a otevírá to tak možnosti pro případnou diskusi s darujícím o obsahu knihy. Knihy tak může být zprostředkovatelem společného zájmu rodiče a dítěte.

Na základě všech zjištění předpokládám, že se projeví závislost mezi četbou rodiče a dítěte.

Dalším stěžejním tématem, kterým jsem se zabýval v této bakalářské práci je genderové rozdělení referencí při výběru knihy.

Na základě výzkumů, provedených v minulosti vychází, že úspěšná socializace dítěte ke čtenářství se také odvíjí od toho, jestli četla matka, otec nebo oba. Již zde můžeme pozorovat velké rozdíly v přístupu ke čtení u různých genderů.

V případě, že matka byla čtenářkou, byla silným pozitivním vzorem především pro dceru. Opačný efekt to však mělo na chlapce, který se chtěl

z matčina vlivu spíše vymanit. Otec, čtenář je pak pro dceru také vzorem, ne však tak silným. Naopak pro chlapce je otec, jehož záliba je čtení, silným motivátorem.

Z teorie můžeme odvodit, že čtenářství žen a mužů se liší nejen v intenzitě a četnosti, ale také v preferovaném žánru. Dle teoretických východisek můžeme říct, že ženy preferují spíše beletrii, romány a tzv. oddechovou četbu, která je vymaní ze stereotypu při plnění ženské role. Na druhou stranu muži se zajímají spíše o literaturu faktu, technické spisy, ale také se oproti ženám více zajímají například o sci-fi, které vychází z technologické představy budoucnosti lidstva.

Na základě těchto teoretických východisek očekávám, že se můj výzkum bude korelovat s již zjištěnými fakty.

Protože jsem nenalezl teoretický základ, který by zkoumal rozdíly mezi studenty zvolenými fakultami, rozhodl jsem se tuto skutečnost zkoumat v bakalářské práci.

Díky informacím, které jsem zjistil při vypracovávání teoretické části bakalářské práce jsem definoval hlavní výzkumnou otázku a zkoumané hypotézy, jež jsou uvedeny v empirické části této bakalářské práce.

2. Empirická část

V této části bakalářské práce aplikuji znalosti zjištěné v teoretické části práce a stanovím hlavní výzkumnou otázku, kterou budu dále zkoumat prostřednictvím hypotéz. Tyto hypotézy vzešly z teoretického základu a z mých osobních poznatků. Toto zkoumání jsem omezil pouze na studenty, studující Univerzitu Palackou v Olomouci, konkrétně na studenty fakulty Přírodovědecké a Filozofické. Povaha těchto fakult by měla zajistit rozdíly především preferenci zvolené četby.

Součástí této bakalářské práce bude hlavní výzkumná otázka a také několik hypotéz, které logicky vyplývají z kontextu vybraného tématu.

Dlouhodobým názorem společnosti je, že díky rozmachu moderních technologií jako jsou například tablety, počítače a mobilní telefony, studenti tráví své volnočasové aktivity převážně na internetu a četba knih je značně upozaděna.

Toto prací bych chtěl studentům ukázat, že jejich vztah ke knihám se může projevit na chování jejich případných dětí. Budou-li jim pozitivním vzorem, je možné předpokládat, že jejich děti naleznou stejné zálibení v četbě jako mají oni.

2.1. Metodika

V následujících odstavcích popíšu volené metody a postupy při sběru a vyhodnocení dat.

2.1.1. Postup při sběru dat

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na studenty již zmíněných fakult Univerzity Palackého v Olomouci.

Vzhledem ke korona virové krizi, která ochromila celý vzdělávací systém, nebylo možné využít klasických metod sběru dat. Proto jsem se rozhodl pro způsob sběru dat pouze pomocí internetových dotazníků.

Obě fakulty, které mě budou v rámci průzkumu zajímat, mají založené společné facebookové skupiny, Univerzity Palackého v Olomouci, do kterých jsem spolu se zprávou vložil příspěvek se žádostí o vyplnění dotazníku (viz Obr. 2). Jak už tedy ze samotného popisu vyplývá, bude se jednat o kvantitativní dotazníkové šetření.

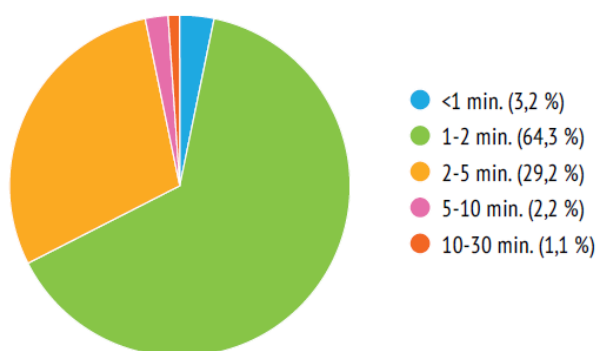

Obr. 2 Printscreen odkazu vloženého na Facebook (zdroj: vlastní zpracování)

2.1.2. Metoda sběru dat

Jak již bylo zmíněno výše, sběr dat byl uskutečněn pomocí internetových dotazníků prostřednictvím webového rozhraní Survio.com. Dotazníkové šetření probíhalo v období od 24. 2. – 1. 3. 2021 a celkově ho vyplnilo 277 respondentů.

Jak ukazuje Graf 1 většina respondentů vyplnila dotazník o 13. otázkách za 1 až 2 minuty. Což odpovídá tomu že nad jednou otázkou respondenti kategorie 1-2 min. v průměru strávili necelých 7 sekund, což mi připadá jako dostatečný čas.

Graf 1 Čas vyplňování dotazníku respondenty. (zdroj: vlastní zpracování)

2.1.3. Reprezentativita

Základní soubor pro tuto práci jsou všichni studenti Filozofické fakulty a Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Což k 31.10.2020 činilo: 5449 studentů Filozofické fakulty a 3659 studentů fakulty Přírodovědecké a celkem 9108 studentů.

Celkový počet sesbíraných dotazníků je: 277, avšak bylo nutné některé odpovědi vyřadit za pomoci otázky jež se ptala, zda jsou respondenti skutečně studenty zmíněných fakult, aby nedošlo ke zkreslení výsledku. Finální rozsah statistického souboru tak činí: 228 studentů, což je 2,5 % celého zkoumaného základního souboru.

2.1.4. Možné nedostatky výzkumného vzorku

Jedním z možných nedostatků může být málo odpovědí v reprezentativním vzorku. Platí totiž, že čím větší je velikost statistického souboru, tím se variabilita výsledků minimalizuje a předchází se tak náhodné chybě.

Dalším problémem může být fakt, že studenti, kteří nečtou nemají ani zájem o vyplnění dotazníku týkající se čtenářství. To může zapříčinit malé zastoupení respondentů, kteří se řadí do oblasti nečtenářů.

Dalším z nedostatků může být to, že získaná data nebudou pro můj výzkum dostatečně validní. Tomuto však lze předejít již v samotném dotazníku, kde lze otázky nastavit jako povinné a tím se eliminuje prostor pro chyby.

2.1.5. Způsob zpracování dat

Jak jsem již ve své bakalářské práci zmínil, dotazník jsem vytvořil s pomocí webových stránek *Survio.com*. Toto webové rozhraní umožňuje různá nastavení a strukturalizaci otázek. Dotazník lze spustit od určitého data a po dosažení potřebných výsledků také uzamknout. Výsledný data lze vyexportovat v různých formátech, pro potřeby této bakalářské práce jsem zvolil export do Microsoft Excel, tedy do formátu .xlsx.

Dále jsem data zpracovával převážně v programu *Microsoft Excel*. Tento software jsem použil k očištění dat od neúplných odpovědí. Dále jsem musel vyřadit ty respondenty, kteří nespádali do mnou zkoumané množiny, tudíž nebyli studenty zkoumaných fakult. Dále jsem Microsoft Excel použil pro tvorbu výsledných tabulek a grafů.

Samotné výpočty, kde jsem zjišťoval, zdali je mezi jednotlivými otázkami závislost a jak je tato závislost silná, jsem prováděl pomocí programu *Statistica*. Souhrnem tedy můžu říct, že program *Statistica* jsem použil na výpočty a *Microsoft Excel* na tvorbu tabulek a grafů.

2.2. Hlavní výzkumná otázka

Již samotný název této bakalářské práce, „*Co čtou vysokoškolští studenti?*“, nám dává určitý rámeček pole působnosti.

Abych zjistil, co studenti vysokých škol čtou, musím nejdříve zjistit, jestli vůbec čtou. Také jsem se zaměřil na původ jejich případného čtenářství. Z předchozích výzkumů jsem zjistil, že hlavním determinantem by měl být vztah mezi četbou dětí a rodičů, proto jsem se rozhodl toto tvrzení testovat.

Aby zkoumaný vzorek nebyl banální, omezil jsem své zkoumání pouze na studenty dvou vybraných fakult vysoké školy univerzity Palackého v Olomouci. Dle mého šetření neexistuje teoretický základ, který by definoval rozdíly v četbě studentů mezi fakultami přírodovědeckého a filozofického zaměření. Nicméně si myslím, že různé zaměření fakult se projeví v čtenářství studentů.

Má výzkumná otázka tedy zní:

„Má četba rodičů vliv na četbu jejich dětí a ta koreluje s oborem jenž, si zvolily?“

2.3. Hypotézy

Na základě zvolené výzkumné otázky jsem stanovil následující hypotézy:

1. Muži a ženy se liší v četbě a v jejímu žánru.

Tuto hypotézu budu testovat pomocí následujících otázek: „*Jaké je vaše pohlaví?*“, „*Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?*“ a „*Jaké žánry knih čtete?*“.

2. Rodiče čtenáři vedou své děti k četbě.

Pro zjištění, zda je hypotéza pravdivá použiji následující otázky: „*Jaké žánry knih čtete?*“, „*Čte Váš otec knihy?*“, „*Čte Vaše matka knihy?*“, „*Jak často Vám rodiče četli knížky v dětství?*“, „*Měli jste v dětství doma dostupné knihy?*“, „*Kupovali, či kupují Vám rodiče knihy?*“ a „*Doporučil Vám někdy rodič knihu k přečtení?*“.

3. Studenti se v četbě odlišují podle fakulty, na které studují.

Tyto otázky jsem položil respondentům, pro potřeby potvrzení, či vyvrácení dané hypotézy: „*Studujete, na jedné z nabídnutých fakult?*“, „*Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?*“ a „*Čtete více knih po nástupu na fakultu?*“

4. Jednotlivé fakulty studia korelují se studentovým zvoleným žánrem četby.

Hypotézu budu testovat pomocí zvolených otázek, jenž jsem vypsal zde: „*Studujete, na jedné z nabídnutých fakult*“ a „*Jaké žánry knih čtete?*“

2.3.1. Analýza hypotéz

V této kapitole budu analyzovat stanovené hypotézy. Hypotézy budu potvrzovat či zavrhouvat na základě vypočtené závislosti mezi otázkami, které jsem uvedl v dotazníku, viz Příloha č. 1.

Hypotéza č. 1: Muži a ženy se liší v četbě a v jejím žánru.

Na základě teoretického podkladu již zmíněného v teoretické části práce se domnívám, že budou existovat rozdíly u studentů různých pohlaví, a to jak v četbě jako takové, tak i ve čteném žánru.

V následující tabulce (Tab. 1) vidíme kombinaci dvou otázek, „Jaké je vaše pohlaví?“, dále jen OT1 a „Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?“, dále jen OT3, u kterých budu zjišťovat závislost a eventuální sílu zjištěné závislosti.

Pohlaví (OT1)	Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? (OT3)				Celkem:
	Ne, nečtu	Ano, 1 až 6	Ano, 7 až 12	Ano, 13 a více	
Žena	4	69	60	57	190
Muž	4	22	9	3	38
Celkem:	8	91	69	60	228

Tab. 1 *Jaké je vaše pohlaví? a Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?* (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 1

Jelikož proměnné jsou dichotomického a ordinálního typu, provedl jsem výpočet Pearsonova Chi-kvadrátu a výsledná hodnota je: $p=0,00084$. Tato hodnota je nižší než zvolená hladina významnosti 0,05. Tím pádem zamítám hypotézu o nezávislosti proměnných H_0 .

U proměnných: *Jaké je vaše pohlaví?* a *Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?* (OT1 a OT3), se tím pádem **prokázala závislost**. Na zjištění těsnosti závislosti jsem použil Crámerovo V, jenž vyšlo **0,27**. Což odpovídá **volnější závislosti**.

V této tabulce (Tab.2) vidíme kombinaci otázek, „*Jaké je vaše pohlaví?*“, dále jen **OT1** a „*Jaké žánry knih čtete?*“, dále jen **OT4**, u kterých budu zjišťovat závislost a eventuální sílu zjištěné závislosti.

Žánr (OT4)	Pohlaví (OT1)		
	Muž	Žena	Celkem:
Beletrie	17	135	152
Detektivky	5	59	64
Děti a mládež	0	21	21
Historie a fakta	12	51	63
Kuchařky	4	24	28
Naučná a odborná literatura	28	129	157
Romantika	1	54	55
Sci-fi a Fantasy	20	91	111
Umění	2	29	31
Nečtu knihy	3	4	7
Jiné ...	3	4	15
Celkem:	95	609	704

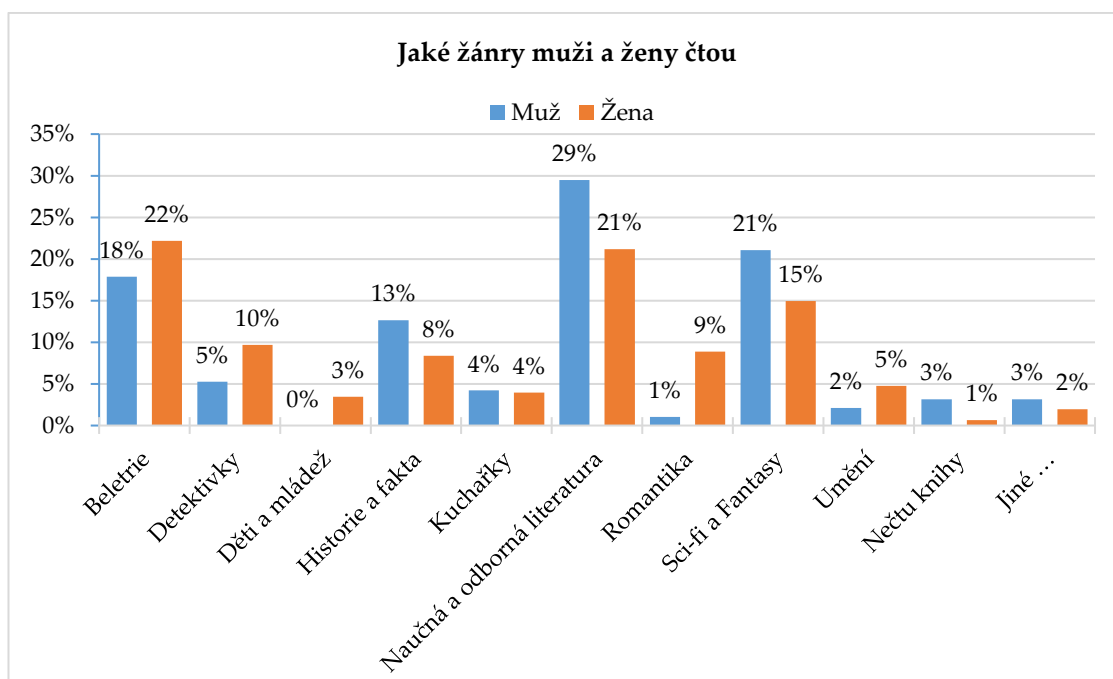
Tab. 2: *Jaké je vaše pohlaví?* a *Jaké žánry knih čtete?* (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 2

V tomto případě jsou proměnné nominálního a dichotomického typu. Výpočet Pearsonova Chi-kvadrátu pro tyto otázky vyšel $p=,00471$. Na základě zmíněného výsledku je **potvrzená** existence závislosti mezi otázkami. Nulová hypotéza H_0 je tedy zamítnuta na hladině významnosti 0,05.

Pro zjištění těsnosti naměřené závislosti jsem použil test Cramérova V jenž vyšel **0,19**. Naměřená hodnota odpovídá jen slabé asociaci mezi proměnnými. **Závislost je volnější.**

Výsledky z výše uvedené tabulky jsem pro názornost shrnul v následujícím grafu (Graf 2).

Graf 2: Zobrazení procentuální preference žánrů četby u mužů (100 %) a žen (100 %). (zdroj: vlastní zpracování)

Z (Graf 2) lze vyčíst že, největší rozdíly ve čteném žánru u pohlaví jsou kategorie: *Naučná a odborná literatura* a *Romantika*. Rozdíl u obou zmíněných kategorií činí 8 %. Obě pohlaví preferují podobné žánry s výjimkou žánrů jako jsou: *Děti a mládež* a *Romantika*. U kterých předpokládám, že tyto žánry muži nepovažují za „vhodné“ pro muže.

Do kategorie: *Jiné ...*, mohli respondenti doplnit žánr knih jež nenašli ve výběru. Napsali následující: *komiksy; pohádky; Young Adult; historické; cizojazyčná literatura; Náboženské a duchovní; Povinná literatura; Odborná literatura ve smyslu povinné četby; odborná literatura; obvykle čtu jen fragmenty; Romány; Cestopisy.*

Na základě těchto odpovědí usuzuji, že respondenti nevěnovali této otázce příliš času. Jelikož se domnívám, že respondenty doplněné žánry, už ve výběru obsaženy jsou.

Závěr hypotézy H1

Výsledky **potvrdili hypotézu H1** o rozdílu v četbě u pohlaví, což odpovídá výsledkům jiných studií. V mnou zkoumaném vzorku se muži a ženy liší v četbě, její frekvenci a žánru, v této práci se prokázala závislost i když jen závislost volnější.

Možným vysvětlením by mohlo být, že muži i ženy jsou studenty vysoké školy a tato skutečnost může být důvodem pro zmenšením rozdílů mezi pohlavími. Také je možné že respondenti, jenž odpověděli na můj dotazník, mají všichni nějaký vztah ke knihám. A tedy muži, jenž knihy nečtou nejsou dostatečně zastoupeni.

Hypotéza č. 2: Rodiče čtenáři vedou své děti k četbě.

Tato hypotéza se zabývá vztahem mezi rodiči a studenty co se týče četby. Předpokládám že skutečnost, že rodiče jsou sami čtenáři bude mít vliv na jejich děti. Jelikož respondenti v dětství vnímají četbu rodičů a princip nápodoby je také bude motivovat ke knize.

Také předpokládám, že čtenářství bylo na respondenty předáváno socializací dětí k četbě za pomoci aktivnímu přístupu rodičů, jenž respondenty čtenáře podporovaly v četbě.

Čtete knihy? (OT3)	Čte Váš otec knihy? (OT5)			
	Ano, často	Ano, zřídka	Ne	Celkem:
Ano, 1 až 6	21	25	45	91
Ano, 7 až 12	22	17	30	69
Ano, 13 a více	18	16	26	60
Ne, nečtu	1	3	4	8
Celkem:	62	61	105	228

Tab. 3 Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Čte Váš otec knihy? (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 3

Pro (Tab. 3) kde jsou obě proměnné ordinálního typu se hypotéza H_0 o nezávislosti mezi otázkami: Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Čte Váš otec knihy? (OT3 a OT5) nedá vyvrátit, jelikož výsledná hodnota $p=0,76916$ je daleko větší než zvolená hladina významnosti 0,05. Závislost se mezi otázkami **neprokázala**, platí hypotéza o nezávislosti.

Tab. 4 má u otázek: *Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?* (OT3) a *Čte Vaše matka knihy?* (OT6). Oba znaky ordinálního typu, tedy budu první zjišťovat p hodnotu a v případě že p hodnota bude nižší než zvolená hladina významnosti, provedu výpočet Spearmanova koeficientu.

Čtete knihy? (OT3)	Čte Vaše matka knihy? (OT6)			
	Ano, často	Ano, zřídka	Ne, nečte	Celkem:
Ano, 1 až 6	36	33	22	91
Ano, 7 až 12	30	31	8	69
Ano, 13 a více	30	24	6	60
Ne, nečtu	2	5	1	8
Celkem:	98	93	37	228

Tab. 4 *Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?* a *Čte Vaše matka knihy?* (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 4

Stejně jako u předchozí tabulky se u (Tab. 4) **neprokázala** závislost mezi četbou rodiče, v tomto případě matky a četbou jejich dětí. Hodnota je **p=0,163750** a tedy platí hypotéza H₀ o nezávislosti proměnných na hladině významnosti 0,05.

V (Tab. 5) jsou zachycené hodnoty otázek: *Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?* Dále jen (OT3) a *Jak často Vám rodiče četli knížky v dětství?* Dále jen (OT7). Tyto hodnoty jsou ordinálního typu.

Čtete knihy? (OT3)	Jak často Vám rodiče četli knížky v dětství? (OT7)				
	Četli, často	Četli, zřídka	Nečetli	Nepamatuji si	Celkem:
Ano, 1 až 6	56	17	3	15	91
Ano, 7 až 12	49	8	9	3	69
Ano, 13 a více	43	10	1	6	60
Ne, nečtu	5	2	0	1	8
Celkem:	153	37	13	25	228

Tab. 5 Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Jak často Vám rodiče četli knížky v dětství? (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 5

U (Tab. 5) Hypotézu H_0 nezamítám, jelikož se **neprokázala** závislost mezi otázkami OT3 a OT7. Jelikož spočtená hodnota $p=,21767$ je větší než zvolená hladina významnosti 0,05.

Otázky zachycené v (Tab. 6) jsou: Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? (OT3) a Měli jste v dětství doma dostupné knihy? (OT8). Jedná se o kombinaci ordinálních a dichotomických znaků.

Čtete knihy? (OT3)	Měli jste v dětství doma dostupné knihy? (OT8)		
	Ano	Ne	Celkem:
Ano, 1 až 6	88	3	91
Ano, 7 až 12	68	1	69
Ano, 13 a více	60	0	60
Ne, nečtu	8	0	8
Celkem:	224	4	228

Tab. 6 Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Měli jste v dětství doma dostupné knihy? (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 6

Pro zjištění, zda mezi otázkami (OT3) a (OT8) existuje závislost jsem provedl p test. Jelikož je jeho hodnota $p=0,47395$, vyplývá z tohoto testu, že zmíněné otázky na sobě **nejsou** závislé. A na hladině významnosti 0,05 se potvrzuje hypotéza H_0 o nezávislosti proměnných obsažených v (Tab. 6).

Otázky: Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? (OT3) a Kupovali, či kupují Vám rodiče knihy? (OT9) znázorněné v (Tab. 7) obsahují data ordinálního typu.

Čtete knihy? (OT3)	Kupovali, či kupují Vám rodiče knihy? (OT9)				
	Ano, často	Ano, někdy	Ano, zřídka	Ne	Celkem:
Ano, 1 až 6	19	41	25	6	91
Ano, 7 až 12	30	27	9	3	69
Ano, 13 a více	31	16	9	4	60
Ne, nečtu	1	1	2	4	8

Celkem:	81	85	45	17	228
----------------	-----------	-----------	-----------	-----------	------------

Tab. 7: Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Kupovali, či kupují Vám rodiče knihy? (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 7

Na hladině významnosti 0,05 se pro vztah mezi otázkami: (OT3) a (OT9) se dá vyvrátit hypotéza o nezávislosti proměnných, jelikož vypočtená p hodnota je: **p=0,03260** a tedy je nižší než zmíněná hladina významnosti. Pro zjištění síly této závislosti jsem vypočítal Spearmanov koeficient, ten vyšel **0,1415891** což poukazuje na **slabou** míru závislosti.

Tab. 8 zachycuje proměnné ordinálního a dichotomického typu. U otázek: *Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?* (OT3) a *Doporučil Vám někdy rodič knihu k přečtení?* (OT10).

Čtete knihy? (OT3)	Doporučil Vám někdy rodič knihu k přečtení? (OT10)		
	Ano	Ne	Celkem:
Ano, 1 až 6	64	27	91
Ano, 7 až 12	54	15	69
Ano, 13 a více	46	14	60
Ne, nečtu	5	3	8
Celkem:	169	59	228

Tab. 8 Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Doporučil Vám někdy rodič knihu k přečtení? (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 8

U otázek (OT3) a (OT10) se neprokázala závislost, jelikož Pearsonuv Chi-kvadrát pro tyto otázky vyšel $p=0,55914$. Hypotéza H_0 se nedá zamítnout na zvolené hladině významnosti 0,05. A tedy se dá předpokládat, že **není závislost** mezi zmíněnými faktory.

Závěr hypotézy H2

Výsledky **nepotvrdili hypotézu H2**, jenž předpokládala že rodiče čtenáři vedou své děti k četbě. Ačkoli v teorii zmíněné v této práci jsou rodiče jedním z hlavních faktorů čtenářské socializace svých dětí, v mém výzkumu se tato závislost nepotvrdila. V některých zkoumaných závislostech například u otázek z Tab. 6, tomu může být díky nedostatku zastoupení respondentů jenž neměli doma dostupné knihy. Slabá závislost se však potvrdila u Tab. 7, kde je vztah mezi četbou studentů a skutečností, zda jim rodiče kupovali, či kupují knihy. Což se ukázalo jako nejlepší zdroj motivace k četbě v porovnáním s ostatními zkoumanými skutečnostmi.

Hypotéza č. 3: Studenti se v četbě odlišují podle fakulty, na které studují.

Předpokládám, že Filozofická Fakulta, jenž nabízí různé studijní programy jako například: Česká filologie, bude mít větší zastoupení studentů jenž jsou více motivovaní k četbě a také v průběhu studia začnou více číst než studenti jejich kolegové studenti z Fakulty Přírodovědecké. Jelikož programy filologie se přímo zaměřují na jazyk a literární díla v něm napsaná.

Tab. 9 zachycuje dichotomické a ordinální proměnné otázky: *Studujete, na jedné z nabídnutých fakult?* (OT2) a *Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?* (OT3).

Fakulta: (OT2)	Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? (OT3)				
	Ano 1 až 6	Ano 7 až 12	Ano 13 a více	Ne	Celkem:
FF	37	41	47	4	129
PŘF	54	28	13	4	99
Celkem:	91	69	60	8	228

Tab. 9 *Studujete, na jedné z nabídnutých fakult?* a *Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?* (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 9

Na hladině významnosti 0,05 se pro závislost otázek (OT2) a (OT3) dá vyvrátit hypotéza H_0 o nezávislosti proměnných, jelikož hodnota Pearsonova Chi-kvadrátu je: $p=,00009$ a tedy je nižší než zmíněná hladina významnosti. Jako další jsem vypočetl Craméruv koeficient, jenž vyšel **0,3057447** což poukazuje na slabou míru závislosti. **Potvrdila** se závislost mezi studovanou fakultou respondentů a jejich četbou.

Tab. 10 vyobrazuje závislostí otázek: *Studujete, na jedné z nabídnutých fakult?* (OT2) a *Čtete více knih po nástupu na fakultu?* (OT13), jenž mají znaky dichotomické a ordinální.

Fakulta: (OT2)	Čtete více knih po nástupu na fakultu? (OT13)				
	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Celkem:
FF	29	31	45	24	129
PŘF	6	14	44	35	99
Celkem:	35	45	89	59	228

Tab. 10 *Studujete, na jedné z nabídnutých fakult? a Čtete více knih po nástupu na fakultu?* (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 10

Na hladině významnosti 0,05 se pro závislost u otázek: (OT2) a (OT13) dá vyvrátit hypotéza H_0 o nezávislosti proměnných, jelikož hodnota Pearsonova Chi-kvadrátu je: $p=,00017$ a tedy je nižší než zmíněná hladina významnosti. Jako další jsem vypočetl Cramérov koeficient, jenž vyšel **0,2961555** což poukazuje na slabou míru závislosti. **Potvrdila** se závislost mezi studovanou fakultou respondentů a nárustem četby po nástupu na zmíněnou fakultu.

Závěr hypotézy H3

Hypotéza, jenž předpokládala rozdíly ve frekvenci četby u studentů zvolených fakult se ukázala jako pravdivá. Nejen že existují rozdíly ve frekvenci četby knih, ale i samotné studium na fakultách má pozitivní vliv na četnost četby. U studentů fakulty Filozofické je tento pozitivní vliv dokonce větší než na fakultě Přírodovědecké.

Hypotéza č. 4: Jednotlivé fakulty studia korelují se studentovým zvoleným žánrem četby.

Filozofická fakulta a Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci mají mezi sebou rozdíly v zaměření, přičemž Filozofická fakulta se převážně zabývá společenskými vědami a Přírodovědecká fakulta vědami přírodními.

Z této povahy zaměření fakult očekávám, že i studenti budou mít mezi sebou rozdíly v zaměření na různé žánry četby.

Otázky: *Studujete, na jedné z nabídnutých fakult (OT4) a Jaké žánry knih čtete? (OT2)*, mají proměnné typu nominálního a dichotomického. Výsledky jsou zachycené v Tab. 11. Pro zjištění, zda mezi proměnnými existuje závislost budu počítat p hodnotu a na základě jejího výsledku se buď prokáže závislost a v tom případě budu počítat dále sílu této závislosti. Nebo se ukáže že mezi proměnnými není závislost na zvolené hladině významnosti a závislost zamítnu.

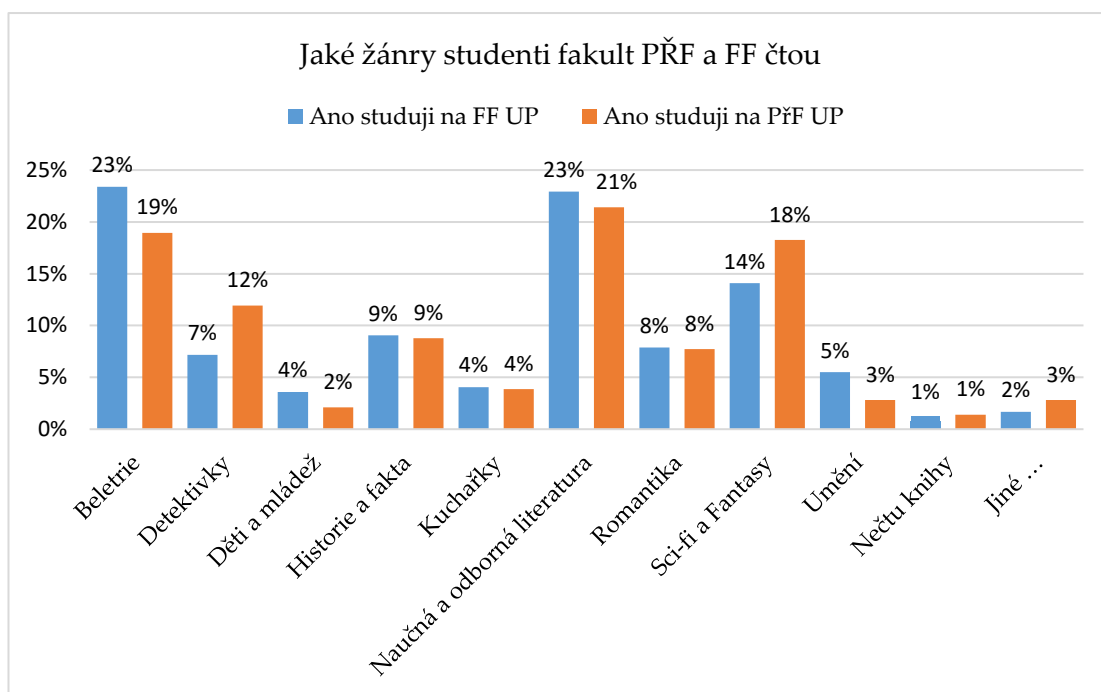
Jaké žánry knih čtete? (OT4)	Studujete, na jedné z nabídnutých fakult? (OT2)		
	Ano studuji na FF UP	Ano studuji na PŘF UP	Celkem:
Beletrie	98	54	152
Detektivky	30	34	64
Děti a mládež	15	6	21
Historie a fakta	38	25	63
Kuchařky	17	11	28
Naučná a odborná literatura	96	61	157
Romantika	33	22	55
Sci-fi a Fantasy	59	52	111
Umění	23	8	31
Nečtu knihy	3	4	7
Jiné ...	7	8	15
Celkem:	419	285	704

Tab. 11 Jaké žánry knih čtete? a Studujete, na jedné z nabídnutých fakult? (zdroj: vlastní zpracování)

Vyhodnocení Tab. 11

Závislost mezi otázkami: (OT4) a (OT2) se neprokázala, jelikož výsledná hodnota je: $p=,18639$. Což vyšší hodnota než zvolená hladina významnosti 0,05. A tedy nelze zamítnout H_0 o nezávislosti proměnných. U zmíněných proměnných se **neprokázala** závislost.

Pro názornost jsem výsledky z výše uvedené tabulky (Tab. 11) shrnul v následujícím grafu (Graf 3).

Graf 3 Zobrazení procentuální preference žánrů četby u studentů FF (100 %) a PŘF (100 %) (zdroj: vlastní zpracování)

(Graf 3) porovnává preferované žánry studentů dříve zmíněných fakult. Překvapivě mezi preferovanými žánry studentů zvolených fakult nejsou velké rozdíly. Největší rozdíl v preferovaných žánrech je 5 % u kategorie: Detektivky.

Závěr hypotézy H4

Hypotéza o korelaci zvolených fakult studia studentů a jejich preferovanými žánry četby se **nepotvrdila**. Jak je vidět v Grafu 3, studenti preferují podobné žánry a rozdíly v jejich preferencích byly malé.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo zjistit, zda studenti aktivně čtou a dají se považovat za čtenáře. Ze získaných dat jsem zjistil, že 96,5 % z dotazovaných čte aspoň jednu knihu ročně a dají se tak považovat za čtenáře. Zjišťoval jsem také, s jakou pravidelností studenti čtou a mohu říct, že nejpočetněji zastoupenou skupinou byli čtenáři, kteří ročně přečtou 1-6 knih.

Jako hlavní příčinu četby jsem považoval existenci závislosti mezi četbou rodičů a četbou jejich dětí. Přesněji řečeno, že přístup rodičů k četbě je přenášen na jejich potomky. Myslel jsem si, že se ve výsledcích projeví kopírování čtenářství z rodičů na děti, které bude podpořeno aktuální situací koronavirových opatření, jež působí proti společenskému trendu posledních let ubývajících čtenářství. Toto tvrzení se však k mému překvapení u zkoumané skupiny nepotvrdilo a vyvrací tak již provedená zjištění, které jsem popsal v teoretické části práce. Jediným faktorem, který měl dle výsledků mého průzkumu alespoň nějaký vliv na čtenářství respondentů bylo darování knih, tedy že rodiče dětem knihy kupovali. Přesto tento fakt měl na podílu čtenářství velice slabý význam.

Dále jsem zkoumal, zdali jsou zásadní rozdíly v preferenci četby mezi muži a ženami, v jejich frekvenci a výběru žánru. Domníval jsem se, že mají ženy obecně bližší vztah k četbě nežli muži, který se projevil i na frekvenci četby a zvoleném žánru. Předpokladem bylo, že ženy budou číst častěji a budou ve větší míře zastoupeny v kategorii beletrie. Tato domněnka se potvrdila a koresponduje tak i s výsledky již dříve provedených studií.

Také jsem předpokládal, že existují rozdíly u studentů vybraných fakult (Filozofická fakulta a Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) v četbě a frekvenci četby knih. Tato domněnka se ukázala jako pravdivá, nejen že existují rozdíly ve frekvenci četby knih, ale i samotné studium na fakultách má pozitivní vliv na četnost četby. U studentů fakulty Filozofické je tento pozitivní vliv dokonce větší než na fakultě Přírodovědecké.

Myslel jsem si, že student, který studuje Filozofickou fakultu, se bude lišit v preferovaném žánru od studenta Přírodovědecké fakulty. Předpokládal jsem, že student, který zvolil fakultu zaměřenou na přírodní vědy, bude tíhnout k literatuře faktu a sci-fi na rozdíl od studenta Filozofické fakulty, který bude spíše preferovat beletrii. Co se však preferovaného žánru týče, tam se závislost mezi fakultou a zvoleným žánrem nepotvrdila. Studenti čtou obdobná témata napříč fakultami.

Jelikož byl můj výzkum určen pouze pro studenty zmíněných fakult vysoké školy Univerzity Palackého v Olomouci, tak jsem očekával, že většina respondentů jako jeden ze čtených žánrů uvede naučnou a odbornou literaturu, což vychází ze samotné povahy studia na vysoké škole. Tento předpoklad se jednoznačně naplnil. Naučná a odborná literatura byla nejsilněji zastoupena u všech respondentů, kteří čtou knihy napříč oběma fakultami.

Na základě všech výzkumů a zjištění, které jsem shrnul v této bakalářské práci mohu zodpovědět výzkumnou otázku, zdali má četba rodičů vliv na četbu jejich dětí, a ta, jestli koreluje s oborem, jenž si zvolily.

Ze zkoumaného souboru dat mohu říct, že vliv četby rodičů na četbu dětí je bez závislosti. Ani případné snahy rodičů o to, aby dítě četlo se ve výsledcích mého zkoumání nepotvrdily. Naproti tomu vztah mezi četbou a studiem na vybraných fakultách se ukázal jako pravdivý.

Pokud mám na základě mého výzkumu shrnout co čtou vysokoškolští studenti jsou to v první řadě knihy z oblasti naučné a odborné literatury. Další nejčtenější kategorií je v pořadí beletrie, sci-fi a fantasy.

Literatura

BRÁBLÍKOVÁ, H. (1969). K některým úkolům sociologie literatury (Náčrt problematiky společenské recepce literatury). Sociologický Časopis / Czech Sociological Review, 5(2), 216. Retrieved April 16, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/41111016>

EGGERT, Hartmut - GARBE, Christine (1995): Literarische Sozialisation, Stuttgart; Weimar: Metzler, 1995, s. 77-82

HALADA, Jan. Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace. Praha: Karolinum, 1993, s. 8, 13, 23

HAMAN, Aleš. Literatura z pohledu čtenářů. Praha: Československý spisovatel, 1991, s. 7. Puls (Československý spisovatel).

CHALOUPKA, Otakar. Rozvoj dětského čtenářství. Praha: Albatros, 1982, s. 140

KRAMPLOVÁ, I., POTUŽNÍKOVÁ, E.: Jak (se) učí číst. Praha: ÚIV 2005, 30

LEDERBUCHOVÁ, L.: Dítě a kniha: O čtenářství jedenáctiletých. Plzeň 2004, s. 42, ISBN 80-86898-01-6.

MÜLLER-WALDE, K: Warum Jungen nicht mehr lesen. Frankfurt 2005, s. 46, 50, 53

NAKONEČNÝ, Milan. Motivace lidského chování. Praha: Academia, 1997, s. 17

PRÁZOVÁ, Irena, Kateřina HOMOLOVÁ, Hana LANDOVÁ a Vít RICHTER. České děti jako čtenáři. Brno: Host, 2014, s. 42

RABUŠIC, L., RABUŠICOVÁ, M. 2003. „Kulturní klima v rodině a funkční gramotnost dítěte.“ 125-144 in P. Mareš, T. Potočný (eds.): Modernizace a česká rodina. Brno: Barrister & Principal.

STRAKOVÁ, J. a kol.: Vědomosti a dovednosti pro život. Praha: ÚIV 2002, s. 55

TRÁVNÍČEK, J.: Výzkum čtenářství. Příloha časopisu Host, 2008, 2, s. 18, 25, 26

TRÁVNÍČEK, Jiří. Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010). Vyd. 1. Brno: Host, 2011, s. 42-43

Seznam obrázků

Obr. 1 Čtenářství, jeho význam a podpora: Výzkum, teorie a praxe v České republice 22
Obr. 2 Printscreen odkazu vloženého na Facebook (zdroj: vlastní zpracování) 26

Seznam grafů

Graf 1 Čas vyplňování dotazníku respondenty. (zdroj: vlastní zpracování) 27
Graf 2: Zobrazení procentuální preference žánrů četby u mužů (100 %) a žen (100 %). (zdroj: vlastní zpracování) 33
Graf 3 Zobrazení procentuální preference žánrů četby u studentů FF (100 %) a PŘF (100 %) (zdroj: vlastní zpracování) 45

Seznam tabulek

Tab. 1 <i>Jaké je vaše pohlaví? a Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	31
Tab. 2: <i>Jaké je vaše pohlaví? a Jaké žánry knih čtete?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	32
Tab. 3 <i>Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Čte Váš otec knihy?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	35
Tab. 4 <i>Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Čte Vaše matka knihy?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	36
Tab. 5 <i>Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Jak často Vám rodiče četli knížky v dětství?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	37
Tab. 6 <i>Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Měli jste v dětství doma dostupné knihy?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	38
Tab. 7: <i>Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Kupovali, či kupují Vám rodiče knihy?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	39
Tab. 8 <i>Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok? a Doporučil Vám někdy rodič knihu k přečtení?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	39
Tab. 9 <i>Studujete, na jedné z nabídnutých fakult? a Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	41
Tab. 10 <i>Studujete, na jedné z nabídnutých fakult? a Čtete více knih po nástupu na fakultu?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	42
Tab. 11 <i>Jaké žánry knih čtete? a Studujete, na jedné z nabídnutých fakult?</i> (zdroj: vlastní zpracování)	44

Přílohy

Dotazník:

Dobrý den, prosím Vás věnujte několik minut svého času na vyplnění následujícího dotazníku. Čeká vás 11 jednoduchých otázek, které pomohou vytvořit podklady pro výzkum k mé bakalářské práci.

Tento dotazník je vytvořen pouze pro studenty Filozofické a Přírodovědecké fakulty UP. Odpovídejte s rozvahou a pravdivě, vaše odpovědi jsou anonymní, děkuji za Váš čas.

1. Jaké je vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2. Studujete, na jedné z nabídnutých fakult?

- a. Ano studuji na FF UP
- b. Ano studuji na PřF UP
- c. Ne

3. Čtete knihy? Jestli ano, kolik knih za rok?

- a. Ne, nečtu
- b. Ano, 1 až 6
- c. Ano, 7 až 12
- d. Ano, 13 a více

4. Jaké žánry knih čtete?

- a. Beletrie
- b. Detektivky
- c. Děti a mládež
- d. Historie a fakta

- e. Kuchařky
- f. Naučná a odborná literatura
- g. Romantika
- h. Sci-fi a Fantasy
- i. Umění
- j. Nečtu knihy
- k. Jiné ...

5. Čte Váš otec knihy?

- a. Ano, často
- b. Ano, zřídka
- c. Ne, nečte

6. Čte Vaše matka knihy?

- a. Ano, často
- b. Ano, zřídka
- c. Ne, nečte

7. Jak často Vám rodiče četli knížky v dětství?

- a. Nepamatuji si
- b. Nečetli
- c. Četli, zřídka
- d. Četli, často

8. Měli jste v dětství doma dostupné knihy?

- a. Ano
- b. Ne

9. Kupovali, či kupují Vám rodiče knihy?

- a. Ano, často
- b. Ano, někdy
- c. Ano, zřídka
- d. Ne

10. Doporučil Vám někdy rodič knihu k přečtení?

a. Ano

b. Ne

11. Čtete více knih po nástupu na fakultu?

a. Ano

b. Spíše ano

c. Spíše ne

d. Ne